

Et af de Resultater, Mitchell mener at have opnaaet, er at belyse Udviklingen af Begrebet „business cycles“. Det Indhold, Mitchell paa Grundlag af sin Undersøgelse giver dette Begreb, er at „the business cycle“ ikke eksisterer, men at der derimod findes en Mængde Bevægelser inden for saa godt som alle økonomiske Fænomener, som er forskellige i Omfang og til dels ogsaa i Længde, men som har det tilfælles, at de alle og i samme Rækkefølge gennemløber fire Faser, nemlig Konjunkturbedring, Højkonjunktur, Konjunkturedgang og Lavkonjunktur. Ovenfor er citeret Ordlyden af den mest tydelige Definition, Mitchell giver.

Forf. indrømmer selv det utilfredsstillende i dette Begreb og siger, at man maa stræbe hen imod noget mere alment, noget der ligesom er en Generalnævner, hvori de mange specielle Bevægelser gaar op.

Mitchell vil sikkert have mange Meningsfæller paa dette Punkt; det kan nemlig have sin Interesse i mange forskellige Henseender at studere Bevægelserne indenfor alle mulige sociale Fænomenomraader, men de allerfleste af disse Bevægelser kan dog i det væsentlige kun spille Rollen som Reflekser af Bevægelserne inden for de fra et samfundsøkonomisk Synspunkt mere fundamentale Foreteelser som f. Eks. Variationerne i „Nationalindkomsten“, og det, Konjunkturforskningen i første Linje bør koncentrere sig om, er vel derfor Forklaringen af disse Variationer.

Man afventer med en vis Spænding, hvad Mitchells næste Bind vil bringe til Belysning af dette afgørende Spørgsmaal.

Jørgen Pedersen.

---

ERNST WAGEMANN: *Konjunkturlehre*. Reinar Hobbing, Berlin 1928. 301 S.

De omfattende Bestræbelser, der udfoldes rundt om i Verden for at udforske og klarlægge de økonomiske Fænomeners Bevægelsesrytme gør det naturligt, at der opstaar et helt nyt Fag, som omfatter de Metoder, der er gængse ved disse Konjunkturundersøgelser. Professor Wagemann's Bog er en Lærebog — saa vidt vides den første Lærebog — i denne nye Disciplin.

Bogen er delt i to Dele nemlig „Almindelig Konjunkturlære“ og „Anvendt Konjunkturlære“. Desuden indeholder den et Tillæg med Titelen „Ledetraad i Konjunkturstatistikens Teknik“.

Et af de Resultater, Mitchell mener at have opnaaet, er at belyse Udviklingen af Begrebet „business cycles“. Det Indhold, Mitchell paa Grundlag af sin Undersøgelse giver dette Begreb, er at „the business cycle“ ikke eksisterer, men at der derimod findes en Mængde Bevægelser inden for saa godt som alle økonomiske Fænomener, som er forskellige i Omfang og til dels ogsaa i Længde, men som har det tilfælles, at de alle og i samme Rækkefølge gennemløber fire Faser, nemlig Konjunkturbedring, Højkonjunktur, Konjunkturedgang og Lavkonjunktur. Ovenfor er citeret Ordlyden af den mest tydelige Definition, Mitchell giver.

Forf. indrømmer selv det utilfredsstillende i dette Begreb og siger, at man maa stræbe hen imod noget mere alment, noget der ligesom er en Generalnævner, hvori de mange specielle Bevægelser gaar op.

Mitchell vil sikkert have mange Meningsfæller paa dette Punkt; det kan nemlig have sin Interesse i mange forskellige Henseender at studere Bevægelserne indenfor alle mulige sociale Fænomenomraader, men de allerfleste af disse Bevægelser kan dog i det væsentlige kun spille Rollen som Reflekser af Bevægelserne inden for de fra et samfundsøkonomisk Synspunkt mere fundamentale Foreteelser som f. Eks. Variationerne i „Nationalindkomsten“, og det, Konjunkturforskningen i første Linje bør koncentrere sig om, er vel derfor Forklaringen af disse Variationer.

Man afventer med en vis Spænding, hvad Mitchells næste Bind vil bringe til Belysning af dette afgørende Spørgsmaal.

Jørgen Pedersen.

---

ERNST WAGEMANN: *Konjunkturlehre*. Reinar Hobbing, Berlin 1928. 301 S.

De omfattende Bestræbelser, der udfoldes rundt om i Verden for at udforske og klarlægge de økonomiske Fænomeners Bevægelsesrytme gør det naturligt, at der opstaar et helt nyt Fag, som omfatter de Metoder, der er gængse ved disse Konjunkturundersøgelser. Professor Wagemann's Bog er en Lærebog — saa vidt vides den første Lærebog — i denne nye Disciplin.

Bogen er delt i to Dele nemlig „Almindelig Konjunkturlære“ og „Anvendt Konjunkturlære“. Desuden indeholder den et Tillæg med Titelen „Ledetraad i Konjunkturstatistikens Teknik“.

Hvor det drejer sig om et Pionerarbejde, som det foreliggende, er det klart, at en væsentlig Del af Arbejdet maa bestaa i at skabe en nogenlunde fast Terminologi til Brug ved den nye Disciplin. Forf. følger her det Princip, at han gaar ud fra de Udtryk, der efterhaanden har fæstnet sig i Konjunkturlitteraturen, og saafremt han finder, at de kan benyttes, søger han at fastslaa deres Betydning saa godt som muligt. I nogle Tilfælde forkaster han imidlertid den gængse Terminologi og indfører en ny, som synes ham mere formaalstjenlig. Om han har Ret heri, kan kun Tiden afgøre.

Som Eksempel paa Forfatterens Bidrag til Begrebsdannelsen kan nævnes Inddelingen af „den økonomiske Bevægelses Grundformer“. Man har sædvanlig anvendt en Tredeling, nemlig: 1) Bevægelsens Grundretning (trend), 2) Sæsonbevægelserne, 3) de cykliske Bevægelser (egentlige Konjunkturbevægelser). Hertil har navnlig Mitchell føjet en fjerde Art af Bevægelser nemlig de irregulære eller tilfældige Bevægelser.

Wagemann forkaster imidlertid denne Inddeling som mindre formaalstjenlig og indfører en ny. For ham er der to Hovedgrupper af Bevægelser i det økonomiske Livs Foreteelser: 1) Ikke-cykliske (einmalige) og 2) cykliske (periodiske). Den første Gruppe, som svarer nogenlunde til Amerikanernes „trend“, deler han atter i diskontinuerlige og kontinuerlige Bevægelser, og det er jo ved denne Tvedeling, den adskiller sig fra den ellers hævdundne Systematik. Om det er en Forbedring er tvivlsomt: Diskontinuerlige Bevægelser i den Forstand, som det her maa være ment, nemlig som skarpe Brud paa Udviklingen, vil nemlig yderst sjældent forekomme, med mindre man gaar over til at betragte de økonomiske Forhold i den isolerede Bedrift eller inden for en meget snæver Gruppe af Bedrifter. Drejer det sig f. Eks. om Iagttagelse af Produktionsvolumen, saa er det klart, at naar der er Tale om en enkelt Bedrift, kan den særdeles vel opvise diskontinuerlige Bevægelser, hvorimod dette ikke er Tilfældet, naar man betragter blot et nogenlunde Antal af økonomiske Enheder.

Er Talen om Produktionsvolumen af en enkelt Vare kan, diskontinuerlige Forandringer lettere tænkes, men ogsaa i dette Tilfælde vil Forandringen sædvanlig forløbe nogenlunde jævnt, med mindre man nøjes med at betragte en enkelt eller nogle faa økonomiske Enheder.

Der vilde derfor næppe være sket nogen Skade ved at beholde den herskende Terminologi og tale om Grundbevægelsen eller „trend“, naar det drejer sig om Forandringer af ikke-

genkommende Karakter; der kan nemlig i Almindelighed ikke være Tale om diskontinuerlige Bevægelser, men om mere eller mindre stærke kontinuerlige Forandringer.

Hvad angaar den anden Gruppe: de cykliske Bevægelser, da inddeles disse i rytmisk bundne (Sæsonbevægelserne) og rytmisk frie (egentlige Konjunkturbevægelser). Selve Betegnelserne rytmisk bundne og rytmisk frie er der ikke synderligt at indvende imod, men det forekommer mig, at være en Mangel, at Forf. ikke udskiller de irregulære eller tilfældige Bevægelser; thi vil man tale om Konjunkturbevægelser, der er af almindelig Betydning i økonomiske Liv, altsaa ikke er begrænset til en enkelt eller nogle beslægtede Næringsgrene, saa vil der ogsaa være en Gruppe af Bevægelser, som man maa søge at udskille, forinden man kan studere det almindelige Konjunkturfænomen.

Der kunde nævnes adskillige flere Eksempler saavel paa vellykket som uheldig Forandring af det mest gængse Begrebssystem i Konjunkturlitteraturen. Spørgsmaalet er imidlertid ikke saa overvættet vigtigt. Hovedsagen er, at der findes et System, som kan tjene til Vejledning for Forskningen, og det er et saadant, Wagemann har Fortjenesten af at have skabt.

Bogens anden Del handler som nævnt om „anvendt Konjunkturlære“. Det drejer sig her i Hovedsagen om Spørgsmaalet om „Konjunkturbarometre“. Forf. lægger med Rette megen Vægt paa Undersøgelsen af Forholdene vedrørende de enkelte Erhverv, saaledes at man har Rede paa, hvorledes Bevægelserne i de forskellige Fænomener paavirker de forskellige Erhvervsgræne. Ad denne Vej mener han, at det vil være muligt ikke alene at opstille Konjunkturdiagnose og Prognose for de enkelte Erhvervsgræne, men ogsaa for det økonomiske Liv i Almindelighed. Derimod er han stærkt skeptisk med Hensyn til Harwards Trekurve-Barometer. Denne Skepsis er velbegrundet, men det er muligt, at Forf. ser lidt for optimistisk paa Betydningen af et almindeligt økonomisk Barometer, selv om det har en betydelig dybere Forbindelse med de virkelige Forhold end Harward-Barometret.

Forf. kommer i sit Værk meget ind paa den konjunkturstatistiske Teknik, og Bogen indeholder et Afsnit, som udelukkende gengiver visse statistiske Metoder. Paa dette Punkt forekommer Bogen meget diletantisk. Forf. synes at mene, at man ved disse Metoder en Gang for alle har løst de paagældende Problemer. En nærmere Drøftelse af, hvorledes man kan begrunde Anvendelsen af disse matematiske Metoder, vilde

have været paa sin Plads. Ud fra hvilken Teori bestemmer man en iagttagen Kurves „trend“? og hvad indbærer det, at anvende et analytisk Udtryk ved Fastlæggelsen af denne „trend“?

Det havde ogsaa i høj Grad været paa sin Plads, om Forf. havde gjort opmærksom paa Korrelationsregningens begrænsede Betydning. Det er f. Eks. ofte, at man kan faa den samme Korrelationskoefficient for flere vidt forskellige Face-forskydninger. Undertiden kan Iagttagelsernes Antal være saa ringe, at Resultatet kan være ganske tilfældigt. Alt dette er der rigelig Anledning til at gøre opmærksom paa, dels fordi der saa ofte i det praktiske Arbejde ses bort derfra, dels fordi det i høj Grad indskrænker Betydningen af Korrelationsberegningen.

Om hvorledes man kan forklare Konjunkturbevægelserne ud fra den teoretiske Økonomis System, gør Forfatteren kun indledningsvis og i Forbigaaende nogle Bemærkninger, og det ligger jo ogsaa uden for hans egentlige Emne. Heller ikke synes han at interessere sig meget derfor. Wagemann slutter sig i det hele taget til den moderne historiske Skole, der for Tiden er saa rigelig repræsenteret i Amerika og England. Dens væsentligste Karaktertræk er, at den nærer en — efter min Mening — overdreven Tro til, hvad man kan klare af økonomiske Spørgsmaal ved Hjælp af Talmateriale og ved en Behandling af dette med matematiske Formler, som man i visse Tilfælde synes at tillægge en næsten mystisk Betydning.

Dette Forhold — som aldeles ikke er uvigtigt — er dog af mindre Betydning end den Kendsgerning, at der rundt om i Landene med glødende Begejstring indsamles Materiale til Belysning af en Række vigtige økonomiske Foreteelser af et Omfang, som ingen tidligere havde drømt om.

Dette kan ikke undgaa at komme den økonomiske Forskning til Gode paa en Række forskellige Maader, og der er Grund til at være Professor Wagemann taknemmelig, fordi han med sin Bog giver en kortfattet og let overskuelig Vejledning til at orientere sig i dette vigtige Erfaringsmateriale.

Jørgen Pedersen.